

cuiusdam instrumenti meteoroscopij, cuius utilitatem in sine quoque ponit. Ad inquirendum itaque stadiorum ambitus terræ multitudinem, non tantum sub æquatore, uerum & sub quolibet meridiano per utrumque polum ducto obseruatio fieri potest, puta si duo uerticalia signa seu puncta in eodem meridiano per instrumentum idoneum obseruentur, arcusque cælestis interceptus in gradibus & minutis numeretur, id quod per poli borealis altitudinem facile fieri potest, quantam sit itineraria distantia inter duo loca illis supposita, scietur quoque absque difficultate. Nam duæ lineæ ex uerticalibus punctis ad centrum terræ ductæ, abscindunt tantum spatium de ambitu terræ, quantum termini earum intercipiunt in circulo cælesti: Ut si uerticalia puncta in cælo intercipient decem gradus, lineæ hinc ad centrum mundi ductæ, in superficie terræ includent quoque decem gradus terrestres. Cumque illis respondent 150. miliaria germanica, consequens erit totum ambitum terræ secundum maximum circumulum complecti miliaria germanica 5400. Plinius collegit stadia 252000. facientibus 700. stadiis unum gradum, Ptolemæus uero dicit 500. stadia respondere uni gradui. Aequa itaque proportio est inter portionem seu intercapedinē cælestē, quam posuimus esse decem graduum, & inter distantiam terrestrem, utraque intercapedine ad suum relata circumulum. Porro quando ultra dicitur, omni die ac nocte in obseruationis loco, eleuationem borealis poli posse deprehendi, id uerum est quando sol in terdium & stellæ noctu uideri possunt. Nouit enim Astronomus cottidie, in quo signo & gradu sit sol, nouit etiam quot gradibus singuli signorum gradus declinent in ecliptica ab æquatore, & illi additi eleuationi horizontali aut subtracti ab ea, manifestant eleuationem æquatoris. Eleuatio autem æquatoris subtracta à 90. gradibus, poli ostendit altitudinem. Supputatio ista commodius fit in meridie. Quod si idem noctu inuestigare uolueris, necesse est ut obserues stellam aliquam tibi notam et cuius scias declinationē ab æquatore, eleuationemque eius supra horizontem aduertas, & agas ut prius egisti cum sole. Quomodo uero omnis hora situs meridionalis in certo loco à ueteribus per instrumentum fuerit deprehensus, præsertim quando solares radij non apparuerunt, non satis constat, sicut nec perspicuum est, quale instrumentum fuerit meteoroscopium, quippe quod Iohannes de monte regio censet parum aut nihil differre ab armilla, Verneus uero plurimum dif-

ferre sentit, at nostro æuo facile omni hora per magnetem deprehenditur linea meridiana. Et quod sequitur in textu: Nec non habitudines declinationum ad ipsum, hunc habet sensum: quantum quis ab ipso meridiano declinauerit, seu quamcunque agat uiam, id scire poterit per meteoroscopium, sicut & qualem angulum scriptus per eiusdem itineris spatium circulus maximus ad eandem lineam meridianam constituat, quod & magnes nobis hodie manifestat, præsertim ubi uisus in planicie libere emitti potest ad locum quem obseruare conamur.

QVOD EA QVAE EX APARENTIBUS OBSERUATA SUNT, PREFERRI DEBEANT IJS, QUAE EX PEREGRINATIONIS COMPERTA SUNT HISTORIA.

Cap. IIII.

Nititur, quum hæc ita se habeant, si ij, qui particulatim regiones peragrarunt, talibus quibusdam obseruationibus usi fuissent, certam penitus orbis descriptionem facere potuissent. Verum quum solus Hipparchus, nobis paucarum ciuitatum (respectu tantæ multitudinis, quæ in Geographia designare necesse est) eleuationes poli Borealis tradiderit, easque eidem subiectas parallelo. Quidam uero cum illis pariter loca quædam opposita, non que equaliter ab æquinoctiali distant, sed quæ planæ sub eodem essent meridiano, ex eo quod mutæ eorum nauigationes secundæ ad arcum uel northum tenderent. Distantiæ uero quam plurimæ, & præcipuæ illæ, quæ ad ortum uel occasum uergunt, imperfectiorem assequuntur sunt traditionem: non incuria eorum, qui historias condiderunt, sed ideo forsitan, quia cõsiderationes Mathematicales nondum exacte erant perceptæ, nec adhuc multæ defectiões Lunares eodẽ tempore, in locis diuersis obseruatæ fuerat. Nam literis mandatum est Eclipsim eam, quæ hora quinta in Arbelis accidit, Carthaginî apparuisse secunda. Ex quibus manifestum redditur, quot temporibus æquinoctialibus inter se loca distent, ad ortum uel occasum. Rationabile quoque erit,

AA 3 & his